

Жадан Олександр Васильович,

д. держ. упр., проф., професор кафедри управління персоналом та економіки праці,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків
ORCID 0000-0001-8088-355X

УДК 351.712

doi: 10.34213/ap.21.01.08

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Стаття присвячена питанню розробки на основі світового досвіду теоретико-методологічних положень та методичних рекомендацій щодо формування механізмів державно-приватного партнерства в інноваційній сфері економіки України. Уточнено сутнісні характеристики державно-приватного партнерства в інноваційній сфері, принципи та організаційні форми його функціонування. Здійснено порівняльний аналіз процесів розвитку державно-приватного партнерства в Україні та провідних країнах світу. Визначено декілька найбільш істотних проблем, що перешкоджають розвитку ДПП в Україні. Сформульовано пріоритетні напрями державної політики щодо подальшого вдосконалення механізмів державно-приватного партнерства в інноваційній сфері.

Ключові слова: державно-приватне партнерство; державні механізми; інноваційна економіка; інноваційний проєкт; інноваційна інфраструктура.

Постановка проблеми. У провідних країнах світу державно-приватне партнерство (ДПП) є важливим напрямом формування інноваційної економіки, який забезпечує сталий розвиток і функціонування національної інноваційної системи. Його механізми набувають особливої актуальності в умовах пост кризового відновлення економіки, коли приватні капіталовкладення скоротилися, а державний сектор може виступити в якості стабілізуючого фактора. В даному контексті держава є не тільки партнером, що володіє значними ресурсами, але і організатором, регулятором і замовником інноваційних проєктів. Таким чином, з'являється можливість створити стійкий інноваційно-інвестиційний механізм, який відповідає економічним і соціально-політичним викликам сучасності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку інноваційної економіки на засадах державно-приватного партнерства знайшли відображення у працях вітчизняних і зарубіжних учених Р. Бекетт, В. Варнавського, О. Головінова, М. Готтре, М. Джерарда, А. Клименка, П. Кучман, Л. Леона, К. Павлюк, А. Рейда, П. Саранського, Дж.Е. Стіглиця, Л. Федулової, Ю. Фомічова, Ф. Харвіча, К. Кембелла, Д. Кетгла, К. Майкла та ін.

Незважаючи на досить тривалий етап реалізації проєктів ДПП в розвинених країнах і вже достатню ґрунтовні напрацювання щодо визначення сутності, видів, інструментів і механізмів державно-приватного партнерства, а також методів його ефективного використання в державному управлінні і економічній політиці, питання державно-приватного партнерства в інноваційній сфері вивчені все ще недостатньо. Так, не проаналізовано в належній мірі участь держави на умовах партнерства з бізнес-спільнотою в інноваційному розвитку країни, регіонів. В Україні до того ж не повністю сформувалась система громадських організацій, які представляли б інтереси підприємницького співтовариства в діалозі з державою, не відпрацьовані і нормативно не закріплені на належному рівні механізми взаємодії бізнесу з державою.

© Жадан О. В., 2021

Мета статті полягає у розробці на основі світового досвіду теоретико-методологічних положень та методичних рекомендацій щодо формування механізмів державно-приватного партнерства в інноваційній сфері економіки України.

Виклад основного матеріалу. Теоретичне й методологічне обґрунтування механізмів державно-приватного партнерства, пошук ефективних способів їх практичного впровадження виступає ключовим елементом формування і реалізації довгострокової економічної політики на будь-якому рівні (національному, регіональному, місцевому) як певна цільова сукупність заходів впливу, спрямованих на підвищення ефективності господарського управління виробничим комплексом і об'єктами виробничої і соціальної інфраструктури.

Існує багато визначень державно-приватного партнерства. Серед них відзначимо формулювання Світового банку. У загальному вигляді воно полягає в тому, що державно-приватне партнерство визначається як угода, яка укладається державою і приватною компанією на виробництво і надання інфраструктурних послуг з метою залучення додаткових інвестицій і підвищення ефективності бюджетного фінансування. Інакше кажучи, державно-приватне партнерство в інноваційній сфері, можна охарактеризувати як співпрацю, за якої держава та бізнес виступають рівноправними, і зацікавленими один в одному сторонами [1].

Закон України “Про державно-приватне партнерство” від 01.07.2010 р. № 2404-VI визначає його як “співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів, що згідно із Законом України “Про управління об'єктами державної власності” здійснюють управління об'єктами державної власності, органів місцевого самоврядування, Національного академію наук України, національних галузевих академію наук (державних партнерів) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій (приватних партнерів), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами, та відповідає ознакам державно-приватного партнерства, визначеним цим Законом” [2]. Це визначення, по суті, містить чотири основні ознаки, які характеризують державно-приватне партнерство, а саме: 1) створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт та технічне переоснащення) об'єкта державно-приватного партнерства та/або управління (користування, експлуатація, технічне обслуговування) таким об'єктом; 2) довготривалість відносин (від 5 до 50 років); 3) передача приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства; 4) внесення приватним партнером інвестицій в об'єкт державно-приватного партнерства [2].

Всі інвестиційні проекти, що відповідають ознакам державно-приватного партнерства, мають бути реалізовані лише із застосуванням вимог відповідного Закону.

Сутність державно-приватного партнерства в інноваційній сфері полягає в узгодженні інтересів держави і бізнесу, а також в координації їх дій при доведенні наукових результатів до інновацій. У цілому державно-приватне партнерство в інноваційній сфері спрямоване на максимально ефективне використання ресурсів державного та приватного секторів для реалізації інноваційних проектів.

Зацікавленість участі в партнерстві держави і бізнесу є обоюдною. Участь держави в інноваційних процесах зумовлена необхідністю розробки інновацій

в таких сферах економіки, у розвитку яких, бізнес або не зацікавлений, або не в змозі брати участь без держави через значну капіталомісткість проєктів і тривалість термінів їх окупності. Одночасно держава реалізує завдання по створенню для приватного сектора стимулів до інновацій, в яких особливо зацікавлене сучасне виробництво. В інноваційній сфері виключно важливі обидві ці обставини.

Мотивація держави в партнерстві з бізнесом це: зацікавленість в реалізації ДПП-проєктів і в досягненні їх комерційних ефектів; підвищення якості та зменшення вартості держзамовлення; залучення додаткових фінансових коштів в пріоритетні напрямки розвитку науки, технологій і техніки, що дозволяють прискорити перехід до інноваційної моделі економіки; розширення і вдосконалення взаємозв'язків між суб'єктами інноваційної інфраструктури; стимулювання розвитку малого та середнього інноваційного підприємництва.

Мотивація для бізнесу – можливість отримання прибутку в найчастіше нових для нього сферах, на умовах розподілу ризиків і комерційної вигоди. Бізнес, отримує від держави певний набір преференцій і гарантій зростання його доходів у проєкті, а також отримує права на результати інноваційних розробок з можливістю подальшої їх комерціалізації. Можна сказати, що держава в інноваційному альянсі виступає для бізнесу своєрідним гарантом.

Формування державно-приватного партнерства в інноваційній сфері, як інституціонального та організаційного альянсу державної влади і бізнесу, має відповідати умовам нестабільної економіки і ґрунтуватися на наступних методологічних принципах:

- рівність перед законом державних та приватних партнерів;
- заборона будь-якої дискримінації прав державних чи приватних партнерів;
- узгодження інтересів державних та приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди;
- забезпечення вищої ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера;
- незмінність протягом усього строку дії договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, цільового призначення та форми власності об'єктів, що перебувають у державній або комунальній власності чи належать Автономній Республіці Крим, переданих приватному партнеру;
- визнання державними та приватними партнерами прав і обов'язків, передбачених законодавством України та визначених умовами договору, укладеного у рамках державно-приватного партнерства;
- справедливий розподіл між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства;
- визначення приватного партнера на конкурсних засадах, крім випадків, встановлених законом [2].

У різних країнах використовують найрізноманітніші форми і типи партнерських відносин між державою і бізнесом. Відносини партнерства держави і бізнесу повинні бути формалізованими. В українській практиці законодавство виділяє декілька основних форм ДПП. Серед них:

- концесійний договір;
- договір управління майном (виключно за умови передбачення у договорі, укладеному в рамках державно-приватного партнерства, інвестиційних зобов'язань приватного партнера);

- договір про спільну діяльність;
- інші договори [2].

Договір, укладений у рамках державно-приватного партнерства, може містити елементи різних договорів (змішаний договір), умови яких визначаються відповідно до цивільного законодавства України.

В інноваційній сфері найбільш раціональним є оформлення цих відносин в рамках науково-технічної (інноваційної) програми, що формується на основі інтерактивних взаємодій бізнесу, державних дослідницьких організацій та державних органів управління. Під такою програмою розуміється цільова програма, орієнтована на розвиток фундаментальних і прикладних наукових досліджень, пошуки в галузі науково-технічного і технологічного прогресу, освоєння досягнень науки і техніки. Прикладами успішного ДПП є: “Програма передових технологій” в США (АТР), “Програма кооперативних дослідних центрів” в Австралії, програми центрів компетенції в Австрії, “Національні центри технологічних досліджень та інновацій” у Франції, програма “Провідні технологічні інститути” в Нідерландах, “Програма технологічних центрів підтримки” в Іспанії та ін. [6]. Програми ДПП в інноваційній сфері можуть забезпечувати: специфічну підтримку малих і середніх інноваційних підприємств; розвиток кластерних досліджень, орієнтованих на ринок; активізацію процесу трансферу результатів досліджень і розробок, створених в державних організаціях, з використанням державного бюджету; доведення результатів наукової діяльності, отриманих в державному секторі, до ринку; заохочення створення державними організаціями “startup” і “spin off” компаній; заохочення ініціатив зі створення мереж (перехід підприємств на відкриту модель інноваційного процесу); міжнародне співробітництво.

Отже, державно-приватні партнерства можуть приймати різні форми взаємодії, переслідуючи основну мету – здійснити співробітництво між приватними, головним чином промисловими, фірмами і державними науковими організаціями для проведення спільних державно-приватних НДДКР. Виняткова значимість ДПП як ефективного інструменту реалізації інноваційної політики визначається: необхідністю розвитку інноваційної інфраструктури за активної участі бізнесу та з урахуванням його інтересів; підвищенням ефективності використання державної власності та бюджетних витрат, у тому числі спрямованих на підтримку інновацій; стимулюванням приватного сектора до розвитку підприємницької активності у галузях, які мають найбільший потенціал якісного економічного зростання.

За хронологічною послідовністю ДПП в інноваційній сфері виникли спочатку в США, а потім розповсюдились в країнах ОЕСР, які виокремлюють чотири типи традиційної політики держави, що в тій чи іншій мірі впливають на формування ДПП: 1) державні закупівлі; 2) прями або непрямі субсидії в реалізацію бізнесом НДДКР через податкові пільги або традиційні грантові схеми; 3) інфраструктурна підтримка бізнесу в сфері НДДКР (включаючи людські ресурси) і послуги для бізнесу в галузі НДДКР та інновацій; 4) реалізація НДДКР державними організаціями. На базі цієї політики сформовані основні типи ДПП в інноваційній сфері: функціонально орієнтовані, головним чином пов'язані з закупівлями наукового обладнання, приладів та іншого обладнання на спільній основі; науково і промислово орієнтовані; орієнтовані на ринок; кластер-орієнтовані [5].

У світовій практиці ДПП в інноваційній сфері поділяють на дві великі функціональні групи: 1) здійснення наукових досліджень; 2) інноваційна

діяльність. Крім того, партнерства можуть класифікуватися за принципом і характером взаємодії між державним і приватним секторами, як це має місце в США, на ДПП і ПДП (приватно-державне партнерство). У рамках ДПП реалізується взаємодія державного і приватного секторів з метою отримати результати НДДКР, які потім перетворюються в інтелектуальну власність за умови, що вони патентоспроможні. У рамках ПДП реалізується весь інноваційний цикл, що включає трансфер і комерціалізацію технологій, які втілюються в відповідний інноваційний продукт, послугу або процес з подальшим їх масовим виробництвом і виходом на внутрішній або світовий товарні ринки [7].

Взаємодія влади і бізнесу в інноваційній сфері все більше активізується в сучасній Україні. За даними центральних та місцевих органів виконавчої влади станом на 01.01.2021 р. на умовах ДПП укладено 192 договори, з яких реалізується 39 договорів (29 – концесійних договорів, 6 – договорів про спільну діяльність, 4 – інші договори), 153 договорів не реалізується (118 – не виконується, 35 – розірвані / закінчився термін дії). За кількістю таких проєктів лідирують: збір, очищення та розподілення води; виробництво, транспортування і постачання тепла та розподіл і постачання природного газу. У регіональному розрізі найбільше поширення ДПП набуло у Миколаївській, Львівській, Київській, Донецькій та Закарпатській областях [4].

Разом із тим, принципи, правила і механізми, що регулюють розвиток інституту державно-приватного партнерства, поки ще не отримали належного законодавчого та нормативно-правового забезпечення в Україні. Більшість, запропонованих до інвестування проєктів державно-приватного партнерства, практично не стосуються високотехнологічного сектора економіки і не викликають інтересу з боку бізнесу через їх коштовність і низький рівень окупності. З іншого боку, спостерігається гострий дефіцит прийнятних до фінансування інноваційних проєктів на тлі наростаючого технологічного відставання України від промислово розвинених країн.

З огляду на вище викладене можна виділити декілька найбільш істотних проблем, що перешкоджають розвитку ДПП в Україні:

- недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази;
- фіскальна спрямованість податкового законодавства;
- відсутність механізмів довгострокового фінансування;
- низький рівень довіри бізнесу до державної влади;
- відсутність чіткої концепції розвитку і підтримки ДПП;
- недоліки судової системи;

– високий рівень корупції і різного роду зловживань та свавілля, що є великою перешкодою для розвитку приватного фінансування не тільки в регіонах, але і на рівні загальнодержавних проєктів;

- вплив політичної складової на прийняття економічних рішень.

Подальшому розвитку ДПП в значній мірі перешкоджає нестабільність і фіскальна спрямованість податкового законодавства. Всупереч задекларованому курсу на модернізацію та інноваційний розвиток економіки, податкове законодавство вкрай недостатньо стимулює створення високотехнологічних, наукомістких і інтелектуальних продуктів з високою доданою вартістю. При цьому зауважимо, що в останні роки державою робилися певні кроки щодо вдосконалення податкового стимулювання в цій сфері. Однак ці кроки не були згруповані в єдину, чітко продуману політику і швидше за все, мали фрагментарний характер і тому не вирішували багатьох проблем в сфері оподаткування організацій, що генерують і споживають інновації. Особливо це

стосується заключного етапу впровадження інноваційних розробок у виробництво, коли, як правило, потрібні значні інвестиції, обумовлені необхідністю формування ефективного споживчого попиту.

Однак, як показує аналіз, однією з основних проблем на сучасному етапі розвитку ДПП в Україні є надзвичайно низький рівень довіри бізнесу до державної влади та її прагнення до взаємовигідного співробітництва (інституційного довіри), який склався в результаті існування “розмитості” прав власності та, як наслідок, недостатньої правової захищеності підприємців, корупції, численних адміністративних бар’єрів тощо.

Певною перешкодою розвитку ДПП є обмеження, які містять зобов’язання, взяті Україною при вступі до Світової організації торгівлі (СОТ). Вони стосуються дозволених розмірів субсидій і субвенцій на науково-дослідні роботи, що виконуються на стадії опрацювання перед конкурсними змаганнями. СОТ забороняє державну підтримку підприємницької діяльності на цій стадії, розцінюючи це як загрозу добросовісної конкуренції, яка може призвести до витіснення з ринку деяких його суб’єктів.

Істотною проблемою, яка стримує розвиток ДПП, є відсутність механізмів фінансування довгострокових проєктів, розрахованих на 10-50 років (а саме на такий термін укладається значна кількість угод з ДПП). Згадаємо і про іншу проблему. У країні із достатньо усталеною структурою влади більшість великих ДПП-проєктів реалізується за допомогою “ручного управління”. Така ситуація не сприяє реалізації довгострокових проєктів, які не мають політичної складової. Бізнес стримує не стільки висока вартість позикових грошей і небажання банків кредитувати на тривалі терміни, скільки загальні настрої підприємців, які побоюються реалізовувати складні, довгострокові проєкти. Багато з них сумніваються в збереженні економічної стабільності навіть у короткостроковій перспективі, не кажучи вже про десятки років. Однак, слід зазначити, що останнім часом держава значна активізувала роботу в цьому напрямі. Про це свідчить прийняття Кабінетом Міністрів України у липні 2019 р. Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року [3].

Тому з урахуванням всіх негативних моментів, що перешкоджають ефективному розвитку ДПП в Україні, державна політика щодо подальшого вдосконалення механізмів партнерства повинна бути скоригована і має включати наступні основні напрямки:

- створення сприятливого економічного та нормативно-правового середовища, заснованого на ефективній взаємодії держави, бізнесу, науки і суспільства;
- розробку нових організаційних механізмів системи державно-приватного партнерства;
- створення системи державної підтримки результатів інноваційної діяльності;
- формування у підприємців мотивації до розвитку інноваційної діяльності;
- розробку нових організаційних механізмів системи державно-приватного партнерства;
- запровадження ефективних інструментів державного управління інноваційною сферою;
- надання державних гарантій на залучення бізнесом позик для впровадження наукомістких технологій;

- усунення дисбалансу між інтересами держави і приватного бізнесу;
- стимулювання організаційно-інституційної підтримки підприємництва;
- залучення малого і середнього бізнесу до участі в цільових програмах та інноваційних проєктах;
- розробку антимонопольних заходів з розвитку конкуренції в наукомістких галузях.

У даний час тенденція формування і розвитку інститутів державно-приватного партнерства виступає об'єктивною основою ефективної взаємодії економічних суб'єктів підприємницького сектора і органів влади, забезпечуючи консолідацію матеріальних і фінансових ресурсів, а також більш рівномірний розподіл комерційних і фінансових ризиків між ними. Державно-приватне партнерство виступає ефективним інструментом в сферах суспільної інфраструктури та у наданні спеціалізованих послуг, забезпечуючи реалізацію довгострокової стратегії економічного зростання.

Контрактні угоди в рамках державно-приватного партнерства між відповідними органами влади і бізнес-структурами з високим інвестиційним потенціалом, незалежно від обраної організаційно-правової форми, виступають засобом консолідації виробничих, соціальних та інноваційних пріоритетів довгострокового розвитку за рахунок відкритої генерації та інтегрованої участі в рамках ефективної системи державно-приватного партнерства, що сприяє утворенню синергійного ефекту від взаємодії підприємницького сектора і органів державного управління.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, слід констатувати, що Україна потребує досить радикальної реформи для впровадження механізму реалізації державно-приватного партнерства в інноваційній сфері. До першочергових заходів держави щодо становлення ДПП в інноваційній сфері слід віднести нормативно-правове забезпечення, співфінансування та непряме (податкова і тарифна політика) фінансування власне інноваційної діяльності, організаційно-інституційну підтримку (стимулювання коопераційних зв'язків, становлення системи технологічного прогнозування, підтримка інвестиційних фондів, включаючи венчурні), інвестиції в інноваційну інфраструктуру і освіту, а також розвиток інноваційних кластерів, які формуються в секторах “нової економіки”, як і інформаційні технології, біотехнології, нові матеріали (нанотехнології).

Список використаних джерел

1. Мінекономіки та Світовий банк обговорили розвиток державно-приватного партнерства в Україні / Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua> (дата звернення: 14.03.2021).
2. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text> (дата звернення: 17.03.2021).
3. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text> (дата звернення: 14.03.2021).
4. Стан здійснення ДПП в Україні / Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua> (дата звернення: 16.03.2021).
5. Delmon J. Private Sector Investment in Infrastructure: Project Finance, PPP Projects and Risk / The World Bank and Kluwer Law International, 2009. 437 p.
6. Guidebook on promoting good governance in public-private partnerships. United Nations. New York and Geneva, 2008. 104 p.
7. Harris C., Hodges J., Schur M., Shukla P. Infrastructure Projects: A Review of Canceled Private Projects. *Public Policy for the Private Sector Note*. Washington, DC: World Bank. 2003. No 252.

Zhadan O. V.,

Doctor of Public Administration, Professor,
Professor of Personnel Management and Labor Economic Department, KRI NAPA, Kharkiv
ORCID 0000-0001-8088-355X

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A MECHANISM OF INNOVATIVE ECONOMIC DEVELOPMENT

The article is devoted to the development of theoretical and methodological provisions and methodological recommendations based on world experience on the formation of mechanisms of public-private partnership in the innovation sphere of Ukraine's economy. The essential characteristics of public-private partnership in the innovation sphere, principles and organizational forms of its functioning are specified. The comparative analysis of the processes of public-private partnership development in Ukraine and the leading countries of the world is carried out. Several of the most significant problems that hinder the development of PPP in Ukraine have been identified: imperfection of the legislative and regulatory framework; fiscal orientation of tax legislation; lack of long-term financing mechanisms; low level of business confidence in government; lack of a clear concept of PPP development and support; shortcomings of the judicial system; high levels of corruption and various kinds of abuse and arbitrariness, which is a major obstacle to the development of private funding not only in the regions but also at the level of national projects; the influence of the political component on economic decision-making. The priority directions of the state policy on further improvement of mechanisms of public-private partnership in the innovation sphere are formulated: creation of the favorable economic and normative-legal environment based on effective interaction of the state, business, science and society; development of new organizational mechanisms of the public-private partnership system; creation of a system of state support for the results of innovation activities; formation of entrepreneurs motivation for the development of innovative activities; development of new organizational mechanisms of the public-private partnership system; introduction of effective tools of state management of the innovation sphere; providing state guarantees for business loans to introduce knowledge-intensive technologies; elimination of imbalance between the interests of the state and private business; stimulating organizational and institutional support for entrepreneurship; involvement of small and medium business in participation in targeted programs and innovative projects; development of antitrust measures to develop competition in knowledge-intensive industries. Thus, currently the trend of formation and development of public-private partnerships is an objective basis for effective interaction of economic entities of the business sector and government, ensuring the consolidation of material and financial resources, as well as a more even distribution of commercial and financial risks between them.

Keywords: public-private partnership; state mechanisms; innovative economy; innovative project; innovative infrastructure.

References

1. Minekonomiky ta Svitovyy bank obhovoryly rozvytok derzhavno-pryvatnoho partnerstva v Ukrayini. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrayiny. URL: <https://www.me.gov.ua> [in Ukrainian].
2. Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo: Zakon Ukrayiny vid 01.07.2010 r. No 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.
3. Pro skhvalennya Stratehii rozvytku sfery innovatsiynoyi diyalnosti na period do 2030 roku: rozporядzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 10.07.2019 r. No 526-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text>.
4. Stan zdiysnennya DPP v Ukrayini. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrayiny. URL: <https://www.me.gov.ua> [in Ukrainian].
5. Delmon, J. (2009). Private Sector Investment in Infrastructure: Project Finance, PPP Projects and Risk. The World Bank and Kluwer Law International.
6. Guidebook on promoting good governance in public-private partnerships. (2008). United Nations. New York and Geneva.
7. Harris, C., Hodges, J., Schur, M., Shukla, P. (2003). Infrastructure Projects: A Review of Canceled Private Projects. *Public Policy for the Private Sector Note*. Washington, DC: World Bank, 252.

Надійшла до редколегії 18.03.2021 р.